

Noord-Brabantse Federatie
van Schuttersgilden

Enquête – uitslagen
Commissio Mixta Kerk – Gildewezen

Enquête t.b.v. Gildewezen

en

Aanbevelingen

25-09-2023

Inleiding

Tijdens de Hoofdliedendag op zaterdag 12 oktober 2019 werd door de Commissio Mixta Kerk – Gildewezen een enquête aangekondigd, waarmee onderzocht wordt hoe gildebroeders en gildezusters anno 2019 de band met de kerk beleven.

In deze enquête werden aan de respondenten de volgende vragen voorgelegd:

1. Komt de relatie kerk - gilde wel eens ter sprake in het gilde?
2. Hoe is voor jou de samenwerking tussen de kerk en het gilde?
3. Wat doe jezelf om deze samenwerking / band vast te houden of te versterken?
4. Hoe laat jij merken / zien dat je verbonden bent met de kerk?
5. Hoe vind je het om als gildelid naar de kerk te gaan?
6. Wat vind je belangrijk in de band met de kerk? Wat mis je in de band met de kerk?
7. Wat verwacht je van de kerk in je eigen woonplaats?
8. En waarvoor zou jij je hard willen maken in de gemeenschap?
9. Er zijn diverse christelijke geloofsgemeenschappen zoals katholieken, protestanten, hervormden. Zegt dit iets voor jou? Voel jij je verbonden aan een gemeenschap?
10. Wat is jouw rol als gildebroeder of gildezuster in de kerk?
11. Hoe werkt het gilde aan de christelijke normen en waarden binnen het gilde?
12. Trouw aan God, Koning en Vaderland; is dat voor jou belangrijk? En waarom?
13. Op welke momenten en op welke wijze kan de kerk in je eigen woonplaats betrokken worden bij gilde-activiteiten? En hoe gebeurt dat nu al?
14. Is er een geestelijk adviseur? Wat is de rol van deze geestelijk adviseur / gildeheer bij het gilde?
15. Toen je lid werd van het gilde is jou toen ook verteld dat we een katholieke grondslag hebben? Zo ja, hoe?
16. Merk je verschil in beleving van de relatie kerk - gilde tussen oudere en jongere generaties? Hoe komt dat en hoe uit zich dit?

De enquête is breed onder de gildebroeders en gildezusters verspreid; via e-mail, social media en op verzoek zijn ook papieren exemplaren toegestuurd.

De enquête is uiteindelijk door 876 mensen ingevuld.

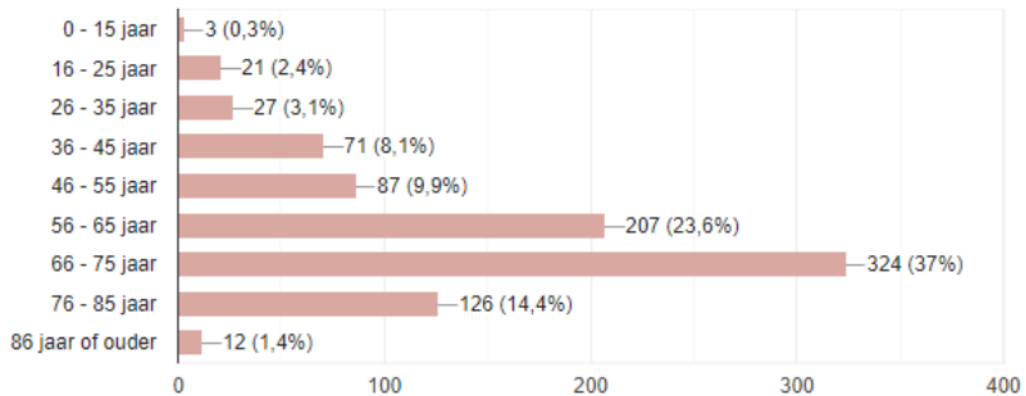
Tegelijkertijd is een enquête met een nagenoeg zelfde strekking uitgezet onder de pastoraal werkenden die actief zijn in het Bisdom 's-Hertogenbosch. Hierop zijn 29 ingevulde enquêtes retour ontvangen. Van deze 29 respondenten gaf bijna de helft aan van jongs af aan bekend te zijn met het gildewezen, terwijl de andere helft pas in aanraking kwam met het gilde bij het parochiewerk.

Samenvatting

Antwoorden gildewezen:

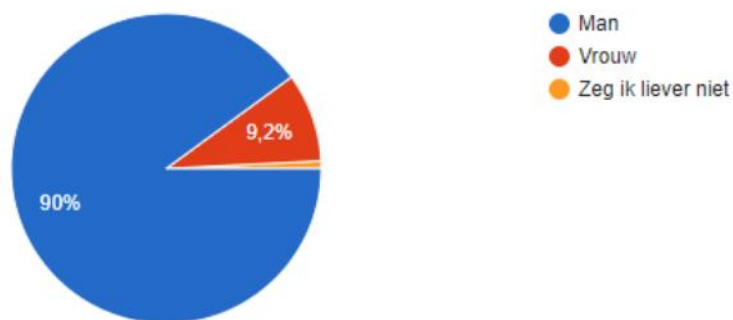
Wat is je leeftijd?

876 antwoorden

Wat is je geslacht?

876 antwoorden

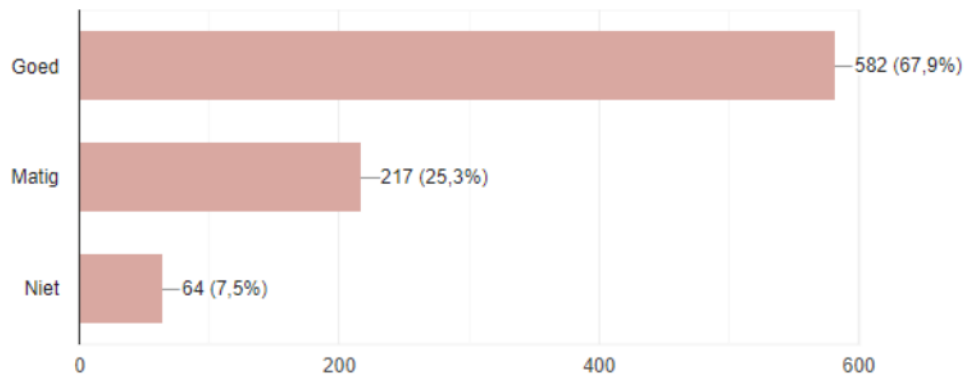
In welke gildekring ben je actief?

876 antwoorden

Hoe is voor jou de samenwerking tussen de kerk en het gilde

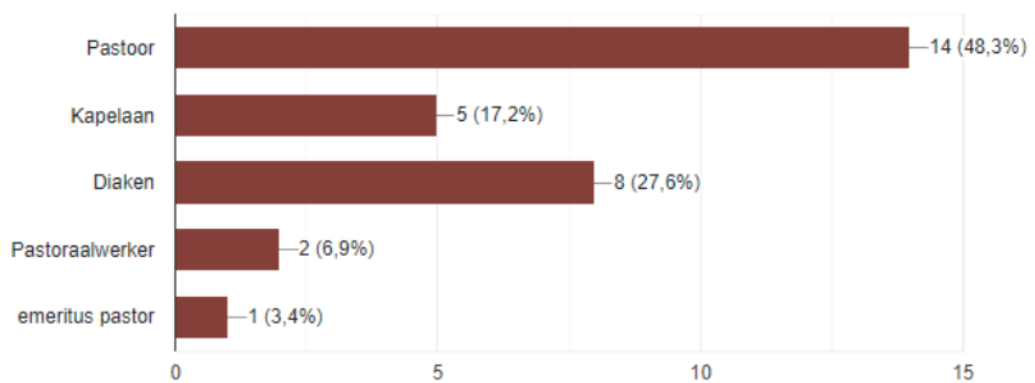
857 antwoorden

Antwoorden pastoraal werkenden:

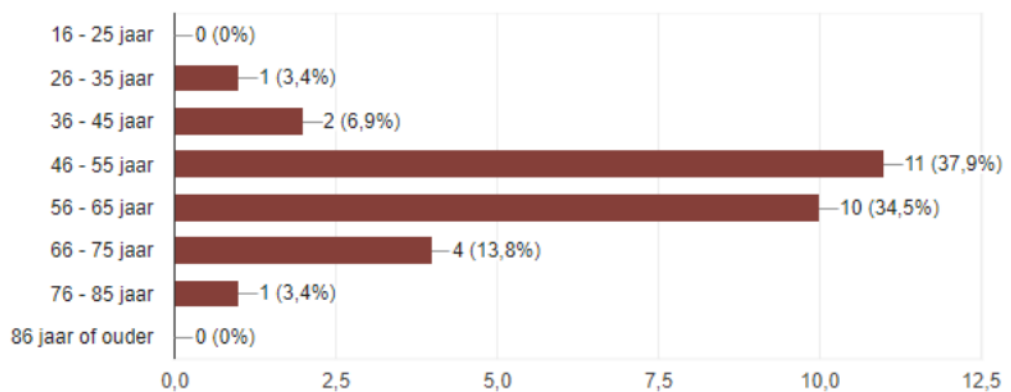
Wat is uw rol binnen de parochie?

29 antwoorden

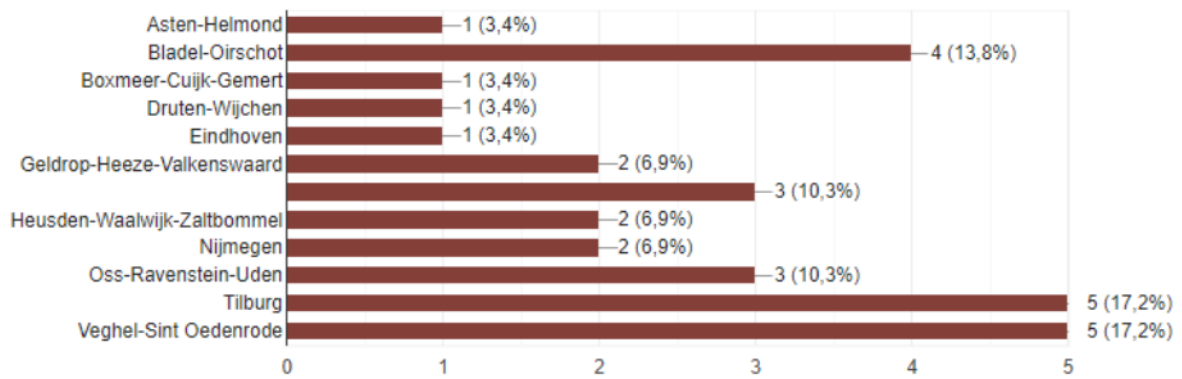
Wat is uw leeftijd?

29 antwoorden

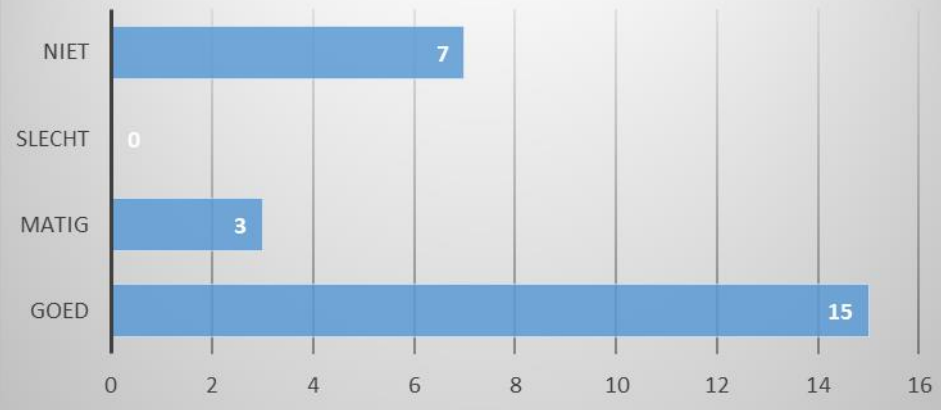

In welk dekenaat bent u actief?

29 antwoorden

Hoe is voor u de samenwerking tussen de parochie en het gilde?

De enquête

Komt de relatie kerk – gilde wel eens ter sprake?

In zijn algemeenheid wordt de relatie kerk – gildewezen binnen het gildewezen ter sprake gebracht. Maar wel in de vorm dat het bezoeken van de kerk/kapel een vast en ‘traditioneel’ onderdeel is van een gildeactiviteit als viering van de patroonsdag, statiedag. Maar ook het openen van een vergadering met de Christelijke groet blijkt nog een vast gemeengoed te zijn binnen het gildewezen. De inhoud van de relatie tussen kerk en gilde blijkt minder aan de orde te komen. Enerzijds wordt de relatie als vanzelfsprekend beschouwd, behorend bij de unieke identiteit van de gilden, maar anderzijds geven respondenten ook aan dat de relatie snel afbrokkelt door secularisatie, een afnemend aantal priesters en sluiting van kerkgebouwen. De respondenten onder de 35 jaar merken daarbij op dat zij minder aansluiting hebben met een eucharistieviering en daar ook minder bekend mee zijn, wat een minder positieve bijdrage levert aan de instandhouding van de aloude relatie tussen kerk en gildewezen. Door hen wordt gezocht naar de meerwaarde, en of het bezoeken van de kerk niet als een verplicht nummer zou moeten worden beschouwd.

AANBEVELING 1: Gildewezen en Kerk blijven met elkaar in dialoog om over en weer te luisteren naar elkaar, zaken bespreekbaar te maken en elkaar te ondersteunen waar dat kan.

Wat doe je jezelf om deze samenwerking / band vast te houden of te versterken?

Een grote groep gildebroeders en gildezusters geeft aan de band vooral vast te willen blijven houden. Enerzijds door het blijven bijwonen van de gildevieringen en collega gildebroeders en gildezusters hierin te stimuleren, anderzijds door in contact te blijven met het pastorale team van de parochie. Enkele respondenten geven ook aan de gilde-contacten met de kerk te ondersteunen en te propageren waar gewenst. Zij willen benadrukken dat de band tussen Kerk en Gilde een meerwaarde is voor de beleving van het lidmaatschap van het gildewezen. Zij willen de traditionele waarden vooral plaatsen in juist de hedendaagse behoefte van het bieden van een tegendruk aan hetgeen in onze samenleving van individualisering zich manifesteert. Tegelijkertijd klinkt er in deze enquête ook een tegengeluid en vraagt men zich af of de band naar de toekomst wel vastgehouden moet worden. De kerk is nagenoeg helemaal uit het dagelijks leven van de mensen verdwenen en wordt gezien als een achterhaald, ouderwets instituut.

In de enquête van het pastorale kader wordt veelal aangegeven dat relatie kerk – gilde in hun optiek goed en prettig is. Het pastoraal kader hechten er waarde aan om deze band te behouden. Dit willen zij doen door voor te gaan in de vieringen, maar ook door hun betrokkenheid te tonen en aanwezig te zijn tijdens andere gilde-activiteiten.

AANBEVELING 2: Naar mogelijkheden zoeken om de betrokkenheid van Gilde bij de Kerk én de Kerk bij het Gilde over en weer te vergroten en hier voorstellen voor uit te werken, zoals een handreiking gilde-vieringen, gilde-gebedenboek.

Hoe laat jij merken / zien dat je verbonden bent met de kerk?

In de beantwoording van deze vraag wordt vooral aangegeven dat de verbondenheid met de kerk wordt uitgedragen door regelmatig (gilde-)vieringen bij te wonen. Ook zijn er gildebroeders en gildezusters die zichtbaar actief zijn als kosten, lector, bestuurslid of lid van een werkgroep die aan de kerk verbonden is. Ook zijn er respondenten die aangeven allen met de kerk verbonden te zijn via het gilde en vragen zich af of er meer verbondenheid zou moeten zijn. Zij nemen deel aan gildevieringen omdat het een onderdeel is van de gildegebruiken.

Hoe vind je het om als gildelid naar de kerk te gaan?

Slechts een kleine groep van de respondenten geeft aan niet deel te nemen aan kerkbezoeken met het gilde. De grootste groep heeft er geen problemen mee, maar geeft aan vooral als gildebroeder/gildezuster de kerk te bezoeken met een gevoel van solidariteit en verbondenheid. Als privépersoon komen zij er niet of nauwelijks. Ook zijn er respondenten die aangeven dat zij grotere verwachtingen hebben op het gebied van de verkondiging: meer eigentijdse boodschap afgestemd op het gildewezen. Enkele invullers geven aan niet het gevoel te hebben dat zij serieus genomen worden door anderen door naar de kerk te gaan en dat het opleggen van beperkingen voor het uitvoeren van de gildegebruiken op hen geen stimulerend effect heeft om met het gilde naar de kerk te gaan.

AANBEVELING 3: Het opstellen van een handreiking gildegebruiken (in en rondom de kerk) wat als onderlegger gebruikt kan worden in voorbereidende gesprekken rondom een viering.

Wat vind je belangrijk in de band met de kerk? Wat mis je in de band met de kerk?

Openstaan voor veranderingen, met de tijd meegaan, betrokkenheid, een goede onderlinge verstandhouding, openheid, geloofsbeleving, kernachtige en inspirerende woorden zijn de meest ingevulde antwoorden. Ook de aloude taak van de kerk vind een groep belangrijk: stilstaan bij de mindere of onderbelichte kanten van het leven, stilstaan bij hen die er niet meer zijn of niet gezond zijn, steun geven door het versterken van gevoelens over saamhorigheid en gezelschap om samen door goede én slechte tijden heen te gaan als echte broeders en zusters. Kortom een spirituele boodschap van naastenliefde, gebracht op een moderne, aansprekende manier.

Enkele respondenten geven ook aan samen met de kerk diaconale activiteiten te willen opzetten. Als voorbeelden worden kerkhofonderhoud, vervoer van ouderen en immobiele mensen van en naar de kerk, hand- en spandiensten rondom de kerk genoemd.

Het pastoraal kader geven aan wederzijdse betrokkenheid en een goede en open communicatie belangrijk te vinden. Gildeleden worden als 'voelsprietten' van de parochiegemeenschap ervaren.

AANBEVELING 4: Gilde en Kerk zoeken actief met elkaar het gesprek over wat zij met elkaar kunnen betekenen op diaconaal vlak.

Wat verwacht je van de kerk in je eigen woonplaats?

Naast de antwoorden op voorgaande vraag, wordt er door een overgroot deel van de respondenten aangegeven dat zij van de parochie wederzijds begrip, een voorganger, en ruimte voor gildegebruiken in een viering in de lokale kerk/kapel verwachten.

Op hun beurt verwacht het pastoraal kader van de gilden participatie in de geloofsgemeenschap bij belangrijke parochiële activiteiten (voor zover dit al niet gebeurt).

AANBEVELING 5: Gilde en Kerk maken onderlinge werkafspraken over wanneer men betrokkenheid van elkaar mag verwachten.

En waarvoor zou jij je hard willen maken in de gemeenschap?

Naast dat al een grote groep respondenten aangeeft actief te zijn (geweest) voor de gemeenschap / parochie geven de gildebroeders en gildezusters ook aan zich in te willen zetten voor een betere onderlinge communicatie, het behouden van de lokale parochiekerk en het betrekken van jongeren bij de vieringen. Ook wordt er aangegeven dat men zich sterk wil maken voor de sociale betrokkenheid/sociale cohesie, vooral om eenzaamheid en individualisering tegen te gaan. De

gemeenschap van de kerk is niet langer afgebakend bij dorpsgrenzen, de parochies zijn groter geworden wat zorgt voor kansen en uitdagingen.

Er zijn diverse christelijke geloofsgemeenschappen zoals katholieken, protestanten, hervormden. Zegt dit iets voor jou? Voel jij je verbonden aan een gemeenschap?

Nagenoeg de helft van de respondenten geeft aan zich niet/weinig verbonden te voelen met een christelijke geloofsgemeenschap. Ook wordt er opgemerkt dat de verzuiling geen belemmering mag zijn voor het gilde. Breed wordt aangegeven dat er respect en waardering moet zijn voor ieders persoonlijke geloofsovertuiging. Het gaat er om dat je in gemeenschap probeert om iets van het leven te maken en daarbij dingen samen dan wel voor elkaar te doen. Kortom, de christelijke grondhouding wordt door gildebroeders en gildezusters belangrijk geacht.

Wat is jouw rol als gildebroeder of gildezuster in de kerk?

Bij deze vraag wordt door de respondenten veelal een opsomming gegeven van de functies die men binnen het gilde of binnen bestuurlijke organen van het gildewezen vervult.

Hoe werkt het gilde aan de christelijke normen en waarden binnen het gilde?

Elkaar respecteren, goed zijn voor elkaar en de medemens, uiting geven van broederschap en op touw zetten van acties ten gunste van minderbedeelden zijn de meest gegeven antwoorden op deze vraag. Enkele keren komt ook de opmerking naar voren dat woord 'christelijk' vervangen mag worden door sociaal gedrag: het inzetten voor de maatschappij zonder de kerk er speciaal bij te betrekken. Ook een veelvoorkomend antwoord is dat het zich houden aan de christelijke normen en waarden bij de gilden is opgenomen in de statuten. Bespreken van de christelijke normen en waarden wordt amper gedaan; het is een normale manier van met elkaar omgaan zoals dat door ieders aderen stroomt.

Trouw aan God, Koning en Vaderland; is dat voor jou belangrijk? En waarom?

Een overgrote meerderheid van de respondenten geeft aan dit heel belangrijk te vinden, omdat dit de pijlers zijn waarop het gildewezen van oudsher draait. Wel wordt met enige regelmaat de vraag eraan gekoppeld of dit ook toekomstbestendig is. De beleving van een grotere groep respondenten is dat met trouw aan God trouw aan de christelijke normen en waarden wordt bedoeld. Overigens geldt dit ook voor trouw aan de Koning, waarmee men trouw uitdraagt aan de gekozen regering waarvan de Koning vertegenwoordiger is. Enkele respondenten geven ook aan dat zij onder vaderland, trouw aan de lokale gemeenschap bedoelen. Opgemerkt wordt dat de Eed van Trouw stamt uit een tijd die er niet meer is. Geopperd wordt daarom om een meer eigentijdse invulling aan dit opdracht te geven.

AANBEVELING 6: Om een discussie te voeren over de Eed van Trouw is historische kennis en hedendaagse duiding noodzakelijk. Dit zou in een handreiking kunnen worden aangeboden.

Op welke momenten en op welke wijze kan de kerk in je eigen woonplaats betrokken worden bij gilde-activiteiten? En hoe gebeurt dat nu al?

Een breed scala aan gilde-activiteiten wordt genoemd. Niet alleen bij de viering van de patroonsdag en uitvaarten van gildebroeders en gildezusters, maar ook bij onder andere de (kerkelijke) vieringen van Koningsdag, Dodenherdenking, Sacramentsdag/-processie, Jubilea, Jaarvergadering, Sint Maartensviering, Eerste H. Communie, kermis, priesterjubilea, gildehuwelijk, gildedoop geven gilden acte de présence. Enkele respondenten merken op dat we ervoor moeten waken dat er geen overkill aan gilde-aanwezigheid bij kerkelijke activiteiten ontstaat. Het moet stimulerend blijven werken dat

ook de jongere gildebroeders en gildezusters bereid zijn om met het gilde een dergelijke activiteit bij te wonen.

Is er een geestelijk adviseur? Wat is de rol van deze geestelijk adviseur / gildeheer bij het gilde?

Nagenoeg de meeste gilden hebben een priester/diaken/pastoraal werkende in hun midden die de rol van geestelijk adviseur / gildeheer vervult. Deze heeft niet alleen een ceremoniële taak (vrijen van de schutsboom), maar mag het gilde ook gevraagd en ongevraagd adviseren. Sommige respondenten trekken in twijfel of hun gildeheer gelet op de drukke agenda vanwege de vaak grote parochie die zij onder hun hoede hebben, de tijd heeft om zijn taak goed uit te dragen. Bij enkele gilden is de gildeheer adviserend lid aan de gildeoverheid. Ook worden er zorgen geuit over de rol van de gildeheer, aangezien zijn visie en de visie van het gilde niet altijd overeen komen. De rol van gildeheer wordt door de respondenten vooral gezien als het in stand houden van de verbinding tussen kerk en gelovigen.

Toen je lid werd van het gilde is jou toen ook verteld dat we een katholieke grondslag hebben? Zo ja, hoe?

Voor een grote groep respondenten is het vanzelfsprekend dat de gilden een katholieke grondslag hebben. Zij zijn hierin niet voorgelicht door het gilde. Vaak heeft men dit al van huis uit meegekregen. Bij sommige gilden wordt er nog wel expliciet aandacht aan besteed bij het afleggen van een gelofte bij aanvang van het lidmaatschap of bij de installatie van de nieuwe gildekoning. De katholieke grondslag wordt ervaren dat men zich als gildebroeder/gildezuster ervan bewust moet zijn van de rol die het katholieke geloof altijd heeft gespeeld in het gilde. Veel respondenten geven ook aan dat dit met de tijdgeest te maken heeft. Vijftig jaar geleden werd er anders tegen een katholieke organisatie anders aangekeken als vandaag de dag. Slechts enkele respondenten geven aan dat, indien zij vooraf hadden geweten dat het gilde een katholieke grondslag heeft, zij het lidmaatschap van een gilde in heroverweging genomen zouden hebben.

AANBEVELING 7: Voor nieuwe gildeleden een “instap-programma” ontwikkelen waarin ook de kerkelijke activiteiten en achtergronden worden meegenomen.

Merk je verschil in beleving van de relatie kerk – gilde tussen oudere en jongere generaties? Hoe komt dat en hoe uit zich dit?

De algemene reactie is dat er een groot verschil is tussen oudere en jongere generaties in de beleving van de relatie kerk – gilde. De oudere generatie is ermee grootgebracht dat dit een vanzelfsprekendheid is. Jongere generaties zijn niet groot gebracht met een actieve rol in de kerk, hooguit met af en toe een kerkbezoek. Om uit te komen voor je geloof is ook moed nodig. Anderzijds is er ook een oudere groep afgehaakt vooral door onbegrip en standpunten die volgens hen niet meer passen in de huidige tijdgeest.